

Provision in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 31 (2021).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-16>
Matsuk, Z. "Nederzhavni pensiini fondy: prahmatyka ta problematyka diialnosti v Ukraini" [Non-state Pension Funds: Pragmatics and Problems of Activity in Ukraine]. *Visnyk ekonomiky*, no. 3 (2021): 41-52.
DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.03.041>
Ofitsiyni sait Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. <https://www.nssmc.gov.ua>
Prykaziuk, N. V., Tlusta, H. Yu., and Kovbasa, T. S. "Investuvannia aktyviv nederzhavnykh pensiinykh fondiv: tendentsii ta perspektyvy" [Investment of Assets of Non-state Pension Funds: Tendencies and Perspectives].

Prychornomorski ekonomichni studii, iss. 3 (2016): 108-112. <http://bses.in.ua/journals/2016/3-2016/24.pdf>
Shaliiievska, L. I. *Pensiine zabezpechennia v systemi ekonomichnoi bezpeky derzhavy* [Pension Provision in the System of Economic Security of the State]. Lviv: Rast-7, 2020.
Vyhovska, V. "Suchasni problemy rozvytku nederzhavnoho pensiinoho zabezpechennia v Ukraini" [Current Problems of Development of Non-State Pension Support in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 4 (2020): 170-178.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-4\(24\)-170-178%20](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-4(24)-170-178%20)

УДК 330.341.1:[336.77:004]
JEL: E42, E50; E51; O32
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-330-335>

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

©2023 ЗАБАШТАНСЬКИЙ М. М., ЗАБАШТАНСЬКА Т. В.

УДК 330.341.1:[336.77:004]
JEL: E42, E50; E51; O32

Забаштанський М. М., Забаштанська Т. В. Роль цифрової трансформації ринку кредитних послуг в інноваційному розвитку національної економіки

Стаття присвячена дослідженню ролі існуючих тенденцій цифрової трансформації у стимулюванні інноваційного розвитку національної економіки. Доведено, що процеси цифрової трансформації в умовах сьогодення зачіпають практично всі сфери життєдіяльності суспільства. Обґрунтовано провідну роль процесів цифрової трансформації в забезпеченні стійкого економічного розвитку, формуванні передумов наближення економіки країни до більш прогресивних технологічних укладів. Наголошено на необхідності впровадження системного підходу до інноваційного розвитку національної економіки, здійснення якого має відбуватися на постійній основі. Акцентовано увагу на тому, що рівень готовності національної економіки до інноваційного розвитку визначається її ресурсами, вагома роль серед яких належить саме фінансовому забезпеченню. За результатами проведеного аналізу фінансового стану вітчизняної банківської системи, наявних цифрових трансформацій ринку кредитних послуг обґрунтовано доцільність використання її фінансового потенціалу для забезпечення інноваційного розвитку економіки держави. Доведено, що реалізація стратегічного вектора розвитку національної економіки, спрямованого на інноваційний розвиток, а також тісна співпраця з міжнародною банківською системою вимагатиме розробки нових і застосування наявних цифрових трансформацій ринку кредитних послуг. Запропоновано авторський підхід до розкриття ролі цифрової трансформації ринку кредитних послуг в інноваційному розвитку національної економіки, який спрямований на врахування інтересів усіх учасників даного процесу, забезпечення макрофінансової стабільності держави та формування необхідного потенціалу її сталого розвитку. Визначено ключові переваги цифрової трансформації ринку кредитних послуг як вагомого джерела фінансових ресурсів, необхідного для реалізації стратегії інноваційного розвитку держави. Обґрунтовано необхідність поглиблення методологічних підходів до розвитку ринку кредитних послуг в умовах його динамічної цифрової трансформації як вагомій складовій ресурсного забезпечення інноваційного розвитку національної економіки.

Ключові слова: кредитний менеджмент банку, домогосподарства, ринок кредитних послуг, цифрові інновації, державні фінанси, національна економіка, цифрові трансформації, банківські установи, фінансові відносини.

Рис.: 1. **Бібл.:** 9.

Забаштанський Максим Миколайович – доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту бізнесу, природокористування і туризму Національного університету «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14035, Україна)

E-mail: mazani@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9417-0163>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/G-6145-2014>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35759916900>

Забаштанська Тетяна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14035, Україна)

E-mail: tamza@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5086-3651>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-4471-2014>

Zabashtanskyi M. M., Zabashtanska T. V. The Role of Digital Transformation of the Credit Services Market in the Innovative Development of the National Economy

The article is devoted to the study of the role of existing trends of digital transformation in stimulating the innovative development of the national economy. It has been proven that the processes of digital transformation in today's conditions affect almost all spheres of life in society. The leading role of the implementation of digital transformation processes in ensuring sustainable economic development, forming the prerequisites for bringing the country's economy closer to more progressive technological systems is substantiated. The need to implement a system approach to the innovative development of the national economy, which must be implemented on a permanent basis, is emphasized. Attention is focused on the fact that the level of readiness of the national economy for innovative development is determined by its resource provision, among which a significant role belongs to financial provision. According to the results of the analysis of the financial state of the national banking system, the existing digital transformations of the credit services market, the feasibility of using its financial potential to ensure the innovative development of the State's economy is substantiated. It has been proven that the implementation of the strategic vector of the development of the national economy, aimed at innovative development, as well as close cooperation with the international banking system, will require the development of new and the application of existing digital transformations of the credit services market. An author's approach to revealing the role of digital transformation of the credit services market in the innovative development of the national economy is proposed, aimed at considering the interests of all participants in this process, ensuring the macro-financial stability of the State and forming the necessary potential for its sustainable development. The key advantages of the digital transformation of the credit services market, as a significant source of financial resources necessary for the implementation of strategic innovative development of the State, have been determined. The need to deepen methodological approaches to the development of the credit services market in the context of its dynamic digital transformation, as a significant component of resource provision for the innovative development of the national economy, is substantiated.

Keywords: bank credit management, households, credit services market, digital innovations, public finance, national economy, digital transformations, banking institutions, financial relations.

Fig.: 1. **Bibl.:** 9.

Zabashtanskyi Maksym M. – D. Sc. (Economics), Professor, Director of the Educational-Scientific Institute of Business, Environmental Management and Tourism of the Chernihiv Polytechnic National University (95 Shevchenko Str., Chernihiv, 14035, Ukraine)

E-mail: mazani@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9417-0163>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/G-6145-2014>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=35759916900>

Zabashtanska Tatiana V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing, PR-Technologies and Logistics, National University "Chernihiv Polytechnic" (95 Shevchenko Str., Chernihiv, 14035, Ukraine)

E-mail: tamza@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5086-3651>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/M-4471-2014>

Динамічний розвиток світової економіки протягом останніх років характеризувався значним рівнем інтеграції національних фінансових систем і тісною взаємодією реального сектора економіки окремих держав. Можливість використання переваг глобалізаційних процесів фінансового та реального секторів визначають спроможність упровадження преференцій цифрової трансформації розвитку економіки та забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів завдяки інноваційному розвитку фінансових відносин. Сукупність вищезазначених передумов нині не лише визначає поточну конкурентну позицію держави, але також посилює її макрофінансову стабільність, визначає траєкторію майбутнього стратегічного розвитку.

Водночас значний рівень світової глобалізації сприяв формуванню не лише міцних взаємозв'язків та отриманню певних позитивних синергетичних результатів, але й, через значну взаємозалежність, згенерував систему ризиків, виникнення яких спроможне значно послабити потенціал економіки окремих держав. Саме тому спроможність забезпечення належного рівня потенціалу власної фінансової системи, необхідного для переходу національної економіки на інвестиційно-інноваційну модель розвитку з

метою формування передумов прискореного економічного піднесення, залишається пріоритетним завданням органів влади та суспільства.

Ґрунтовному дослідженню концептуальних і прикладних питань залучення та використання кредитних ресурсів у процесі інноваційного розвитку національної економіки присвячено праці багатьох науковців і практиків, серед яких слід виділити таких: Варналій З., Вовчак О., Вознюк Г., Гриценко О., Дерій Ж., Дзюблюк О., Загородній А., Ільчук В., Коробов Ю., Кульпинський С., Луців Б., Лютий І., Савлук М., Онишко С., Рожко О., Сухораба І., Ткаченко Н., Ткаленко Н., Ходаківська В., Швабій К. та ін.

Вивченню особливостей цифрової трансформації ринку кредитних послуг у процесі інноваційного розвитку національної економіки, поглибленню методологічних засад збалансування фінансово-економічних інтересів держави та реального сектора економіки присвячені праці таких учених: Васильцева Т., Герасимової О., Гук О., Дубини М., Єпіфанової І., Мохонько Г., Рогового А., Соколенко Л., Шендерівської Л. та ін.

Новітні, раніше невідомі виклики, сформовані військовою агресією російської федерації, спричинили загибель значної кількості наших громадян, масштабні інфраструктурні руйнування країни, що обумовлює

необхідність пошуку інноваційних підходів до відновлення національної економіки. Основою такого інноваційного розвитку, на нашу думку, має стати поєднання ефективного використання наявного ресурсного забезпечення, стимулювання впровадження новітніх світових досягнень в науці та технологіях – з метою гарантування належного рівня життєзабезпечення населення, розвитку інформаційного суспільства.

Вагомою складовою реалізації проектів економічного, інфраструктурного та соціального відновлення економіки країни виступає її спроможність акумулювання достатнього обсягу фінансових ресурсів як фундаментальної основи інноваційного розвитку національної економіки. Водночас обмеженість наявних власних фінансових ресурсів держави, обумовлена як зниженням темпів розвитку економіки, так і пріоритетним їх спрямуванням на військові потреби, унеможливає формування належного рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки лише за рахунок держави. Необхідність забезпечення безпеки працівників підприємств, часткове переміщення та відновлення виробничих потужностей суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу, втрата певної частини активів також негативно вплинули на фінансові можливості інноваційного розвитку виробничого сектора економіки. Виходячи з цих позицій ключова роль у фінансуванні інноваційного розвитку національної економіки відводиться міжнародній фінансовій підтримці, залученню довгострокового фінансування від міжнародних інвестиційно-кредитних установ, грантовому фінансуванню, а також поглибленню цифрової трансформації ринку кредитних послуг.

Метою даної статті є поглиблення теоретико-методологічних підходів до застосування фінансового інструментарію в умовах цифрової трансформації ринку кредитних послуг як одного з вагомих механізмів стимулювання інноваційного розвитку національної економіки.

Ринок кредитних послуг відіграє провідну роль у результативному функціонуванні економіки переважної більшості країн світу. Спроможність ринку кредитних послуг здійснювати перерозподіл наявних фінансових ресурсів, забезпечувати їх спрямування на покриття наявних фінансових потреб суб'єктів господарювання та населення дає можливість відносити його до вагомого фінансового інструменту, результативність використання якого впливає на загальний стан і стабільність фінансової системи. Зважаючи на високу чутливість ринку кредитних послуг до зміни соціально-політичних, інституційних та економічних чинників, він спроможний здійснювати швидке реагування на фактори навколишнього середовища [8].

Повномасштабна військова агресія проти нашої країни спричинила виникнення системних викликів

перед фінансовою системою, її спроможністю здійснити належну трансформацію фінансових відносин, пов'язаних із формуванням і використанням централізованих і децентралізованих грошових фондів. Саме забезпечення дієвості та функціональності фінансової системи країни, посилення її спроможності швидкого реагування на потужні виклики пов'язані з наявністю одночасної вагомої потреби у фінансуванні військових потреб, фінансовим забезпеченням потреб реального сектора економіки, а також відтоком частини капіталу за межі країни, залишається одним із першочергових завдань, які постали на початку військової агресії. Проте, незважаючи на наявні складнощі, а також певний скептицизм, банківська система країни показала досить високу ефективність, що дозволило забезпечити її належне функціонування, зберегти стійкість національної грошової одиниці [2; 6].

Звісно, цього вдалося досягнути в тому числі завдяки вагомій фінансовій підтримці, наданій міжнародними партнерами. Так, за даними Finance.ua, сумарний обсяг фінансової допомоги нашої країні перевищив 170 млрд грн, яка була надана 42 країнами світу, Світовим банком, Міжнародним валютним фондом та європейськими фінансовими інституціями. При цьому слід відмітити, що переважна частина цих коштів була надана саме на збалансування потреб бюджету, покриття соціальних видатків. Водночас незіставні витрати з досить обмеженими доходами спричинили вагоме зростання державного та гарантованого державою боргу, обсяг якого наприкінці 2023 р. перевищив 5 трлн грн, або 140 млрд дол. США у валютному еквіваленті [2].

Разом із тим, на фоні певного макроекономічного послаблення, банківська система країни показала достатню фінансову стійкість. Так, протягом 2023 р. відбулося зниження облікової ставки НБУ з 25% до 15% на кінець року. Міжнародна фінансова підтримка дозволила суттєво збільшити розмір золотовалютних резервів протягом 2023 р. – на 10301,59 млн дол. США, або на 36,15%, обсяг яких на кінець 2023 р. коливався в межах 39 млрд дол. США. Сукупність даних факторів дала можливість стримати можливі інфляційні коливання, забезпечила стійкість і платоспроможність національної грошової одиниці, а також суттєво посилила довіру населення до банківської системи країни. На підтвердження цього факту відбулося зростання обсягу депозитів населення протягом 2023 р. – з 1051,5 млрд грн до 1142,6 млрд грн на 1 листопада 2023 р., або на 108,66%. Збалансована робота банківської системи дозволила наприкінці 2023 р. скасувати всі наявні обмеження для банків та банківських установ щодо обсягів продажу готівкової іноземної валюти населенню [2].

Незважаючи на істотні виклики, банківська система стала одним із найбільш результативних секторів національної економіки, що дозволило їй

отримати відповідний фінансовий результат банків, який після оподаткування за 11 місяців 2023 р. становив 130,55 млрд грн прибутку. Чистий прибуток банківської системи, порівняно з аналогічним періодом 2022 р. зріс у 6,7 разу, а рентабельність капіталу банківської системи за 11 місяців 2023 р. становила 52,8% (9,3% за 11 місяців 2022 р.) [2].

Перебування нашої країни в межах третього-четвертого технологічних укладів, наявність значних інфраструктурних руйнувань і системних порушень виробничих зв'язків реального сектора потребують трансформації наявних підходів до розвитку національної економіки, в основі якої мають перебувати новітні інноваційні рішення та технології. Водночас значна вартість забезпечення інноваційного розвитку національної економіки досить часто виступає стримувальним чинником такого розвитку, вимагає пошуку відповідних джерел її фінансування [5; 7]. За цих умов, на нашу думку, саме банківський сектор у поєднанні з міжнародною фінансовою підтримкою спроможний забезпечити належне фінансування інноваційного розвитку національної економіки.

Поряд із цим реалізація стратегічного вектора розвитку національної економіки, спрямованого на інноваційний розвиток, а також тісна співпраця з міжнародною банківською системою вимагатиме розробки нових і використання наявних цифрових трансформацій ринку кредитних послуг [9].

В умовах сьогодення цифрові трансформації виступають вагомим чинником розвитку як окремих підприємств і галузей економіки, так і певних систем життєдіяльності суспільства. Спроможність їх безпечно застосування не лише визначає ефективність поточного функціонування, але також забезпечує формування фундаменту майбутнього розвитку (рис. 1).

Новітні технології запропоновані світовим глобалізованим фінансовим середовищем, серед яких: криптовалюти, необанкінг, блокчейн, Метавесвіт, вбудовані фінанси та інші, вже зараз починають виступати ключовими фінансовими драйверами, які суттєво впливають на трансформацію не лише ринку кредитних послуг, але й усієї фінансової системи, принципів та особливостей побудови фінансових відносин [1; 9].

Застосування новітніх цифрових технологій у процесі трансформації кредитних послуг має бути спрямовано на забезпечення їх максимальної доступності – у частині як процесу отримання, так і вартості для потенційних позичальників. Спрощення процедури подання заявки на отримання кредитних послуг, можливість швидкого отримання фінансових ресурсів виступить вагомим стимулом інноваційного розвитку національної економіки, значно прискорить швидкість обігу грошей, що матиме синергетичний вплив завдяки дії мультиплікативного ефекту [3; 4].

Водночас цифрові трансформації є складним і багатоаспектним процесом, дія яких спрямована не лише на економічні та технологічні перетворення, але також має суттєвий вплив на організаційну та соціокультурну будову суспільства. Забезпечення ефективності цифрових трансформацій ринку кредитних послуг повинно мати чітку стратегію розвитку, спрямовану передусім на простоту використання та гарантування безпеки їх застосування. Варто наголосити, що швидкість упровадження процесів цифрової трансформації ринку кредитних послуг визначатиметься не лише рівнем їх сприйняття потенційними споживачами, але також і спроможністю персоналу банківського сектора до оволодіння ними, готовністю до навчання в разі необхідності.

Вагомим аспектом забезпечення ефективності цифрових трансформацій ринку кредитних послуг залишається можливість забезпечення безпеки даних, а також збереження конфіденційності інформації. Впровадження цифрових технологій на ринку кредитних послуг, з одного боку, значно спрощує роботу з даними, поліпшує їх обробку, проте, з іншого боку, це обумовлює необхідність побудови нових підходів до захисту та збереження такої інформації, оскільки її втрата може суттєво позначитися на майбутній траєкторії розвитку всіх учасників кредитних відносин.

ВИСНОВКИ

Необхідність системної протидії повномасштабній військовій агресії проти нашої країни вимагає відповідного ресурсного забезпечення, достатність якого визначатиме не лише результативність його здійснення, але й потенційні можливості національної економіки в майбутньому. Проте якщо даний підхід є абсолютно відомим і досить поширеним, то механізм його реалізації за сучасних умов має носити новітній, раніше не відомий характер. Значні зміни в технологічних укладах певних країн, поява нових і розвиток наявних цифрових технологій як у промисловості, військовому секторі, так і на фінансовому ринку, сформували передумови швидкого відновлення окремих видів ресурсного забезпечення, ключовим серед яких залишається фінансове забезпечення.

Водночас, в умовах військового протистояння, вагому роль відіграє спроможність держави розробляти та впроваджувати новітні технології, застосовувати нестандартні, проте результативні рішення. Такий підхід є ключовою умовою під час протидії агресору, чий потенціал ресурсного забезпечення значно перевищує наявний потенціал протилежної сторони.

Незважаючи на вагому всебічну підтримку нашої країни більшістю країн світу, на жаль, потреби військового сектора залишають досить вагомими, що вимагає орієнтації національної економіки на модель розширеного інвестиційно-інноваційного розвитку. За цих умов вагомою складовою переходу на дану модель виступить спроможність забезпечити відповідне

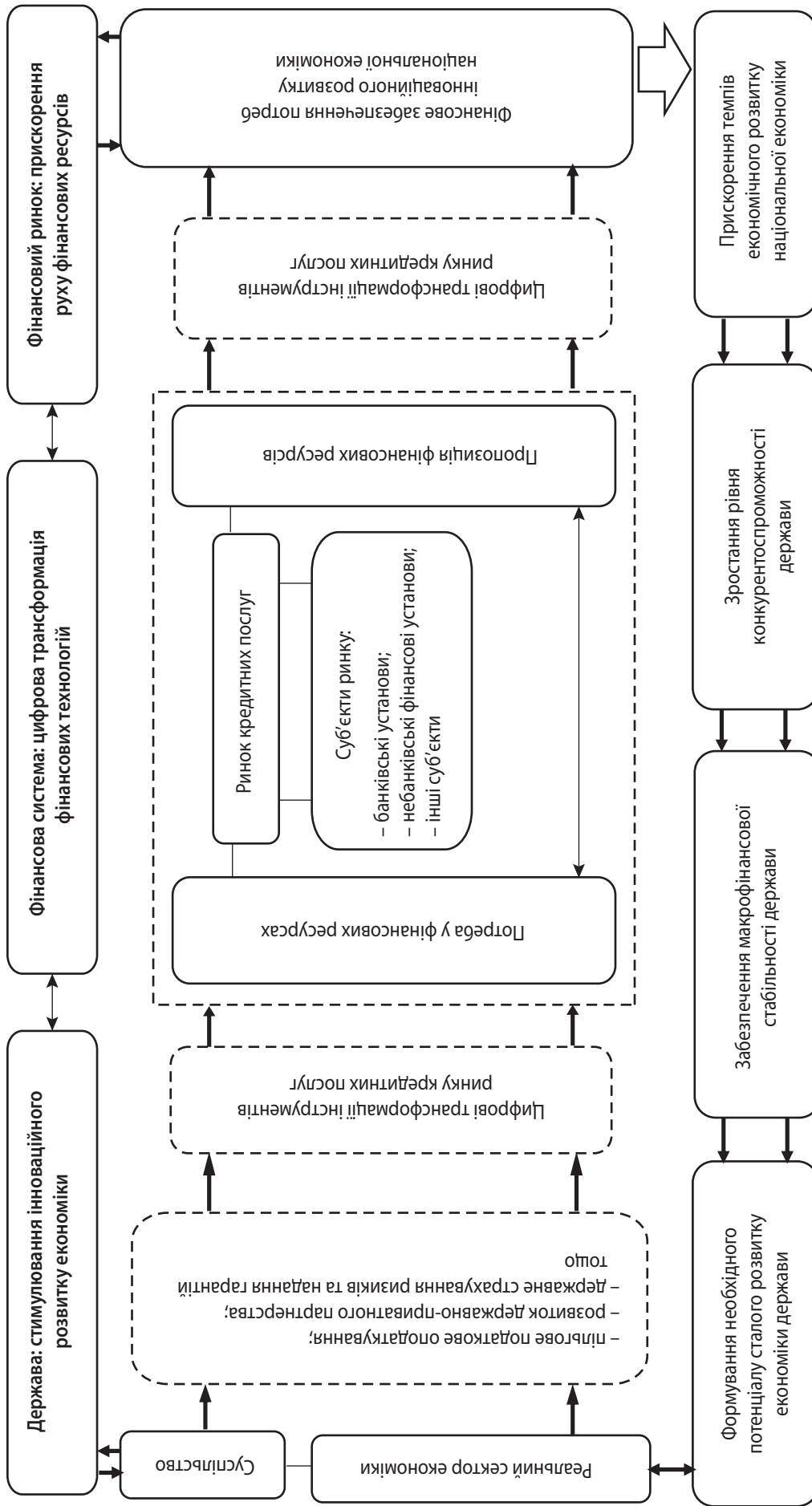

Рис. 1. Роль цифрової трансформації ринку кредитних послуг у інноваційному розвитку національної економіки

Джерело: авторська розробка.

фінансування такого розвитку, значна частина якого може бути згенерована ринком кредитних послуг, прискореним упровадженням його новітніх цифрових технологій. Поєднання власних зусиль інноваційного розвитку національної економіки та ресурсної підтримки міжнародних партнерів дозволить зберегти незалежність нашої держави та відновити її суверенітет, сформує передумови повоєнної відбудови. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гальчинський А. Теорія грошей : навч. посіб. Київ : Основи, 2001. 411 с.
2. Головні фінансові результати року, що минає. 2023 рік у цифрах / finance.ua. 30.12.2023. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/2023-rik-u-cyfrakh>
3. Гук О., Мохонько Г., Шендерівська Л. Тенденції інвестування і Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-35>
4. Забаштанський М. М. Концесійні відносини: фінансові детермінанти розвитку в Україні : монографія. Київ : Кондор, 2016. 382 с.
5. Забаштанський М. М., Забаштанська Т. В., Роговий А. В. Роль економічної діагностики у забезпеченні ефективності концесійної діяльності. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 3. С. 259–264. URL: <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/9350/103.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Попело О. В., Холявко Н. І., Дубина М. В., Тарасенко А. В. Вплив інноваційно-інформаційних технологій фінансових установ на трансформацію фінансової поведінки домогосподарств. *Проблеми економіки*. 2022. № 1. С. 105–112. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-1-105-112>
7. Смачило В. В., Димченко О. В., Рудаченко О. О., Хайло Я. М. Проблеми та потенціал відновлення підприємств сфери будівництва в аспекті військової агресії росії. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2022. Вип. 11. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-11-8435>
8. Сухораба І. В. Кредитні ринки на сучасному етапі розвитку: методологічний аспект. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2009. № 3. С. 3–7.
9. Лютий І. О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки : монографія. Київ : Атіка, 1999. 240 с.

REFERENCES

- “Holovni finansovi rezultaty roku, shcho mynaie. 2023 rik u tsyfrakh” [The Main Financial Results of the Past Year. 2023 in Figures]. *finance.ua*. December 30, 2023. <https://finance.ua/ua/goodtoknow/2023-rik-u-cyfrakh>
- Halchynskyi, A. *Teoriia hroshei* [Theory of Money]. Kyiv: Osnovy, 2001.
- Huk, O., Mokhonko, H., and Shenderivska, L. “Tendentsii investuvannia i Ukraini” [Investment Trends in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 29 (2021). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-35>
- Liutyi, I. O. *Hroshovo-kredytна polityka v umovakh perekhidnoi ekonomiky* [Monetary and Credit Policy in the Conditions of a Transitional Economy]. Kyiv: Atika, 1999.
- Popelo, O. V. et al. “Vplyv innovatsiino-informatsiinykh tekhnolohii finansovykh ustanov na transformatsiiu finansovoi povedinky domohospodarstv” [Changes in Household Financial Behavior Caused by Innovative Information Technologies of Financial Institutions]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2022): 105-112. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-1-105-112>
- Smachylo, V. V. et al. “Problemy ta potentsial vidnovlennia pidpriemstv sfery budivnytstva v aspekti viiskovoi ahresii rosii” [Problems and Potential of Restoration of Enterprises in the Field of Construction in the Aspect of Military Aggression of Russia]. *Internauka. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 11 (2022). DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-11-8435>
- Sukhoraba, I. V. “Kredytни rynky na suchasnomu etapi rozvytku: metodolohichniy aspekt” [Credit Markets at the Current Stage of Development: Methodological Aspect]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 3 (2009): 3-7.
- Zabashkanskyi, M. M. *Kontsesiini vidnosyny: finansovi determinanty rozvytku v Ukraini* [Concession Relations: Financial Determinants of Development in Ukraine]. Kyiv: Kondor, 2016.
- Zabashkanskyi, M. M., Zabashkanska, T. V., and Rohovyi, A. V. “Rol ekonomichnoi diahnostryky u zabezpechenni efektyvnosti kontsesiinoi diialnosti” [The Role of Economic Diagnostics in Ensuring the Effectiveness of Concession Activities]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. 2015. <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/9350/103.pdf?sequence=1&isAllowed=y>